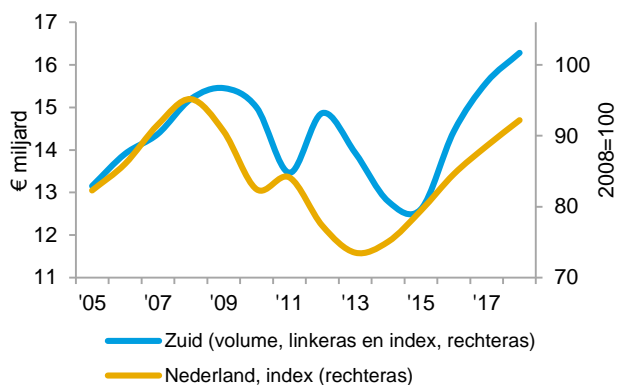

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actuele economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

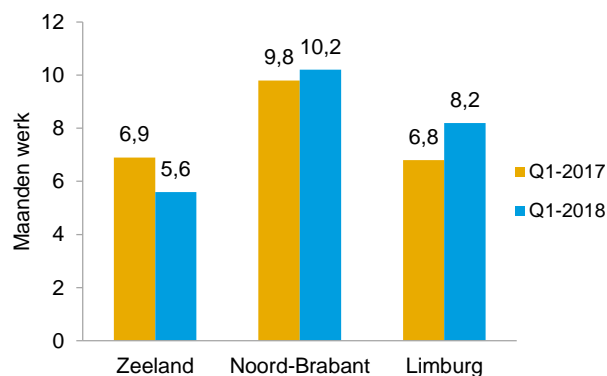

4,5% groei van de bouwproductie

De bouwproductie in de drie zuidelijke provincies van Nederland zal naar verwachting in 2018 groeien met 4,5% naar een niveau van € 16,3 miljard. Dit is in lijn met het landelijk gemiddelde. In 2017 bedroeg het groeipercentage nog 8%. Het aandeel van het volume van landsdeel Zuid in het totaal zal dit jaar naar verwachting een kwart zijn.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2016)

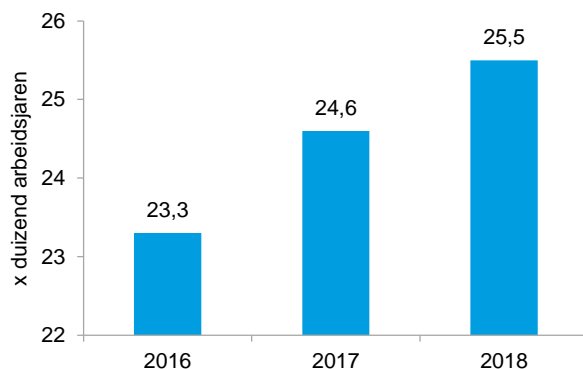
Orderportefeuilles

Afname orderportefeuilles Zeeland

In de provincie Zeeland is het aantal maanden werk op jaarbasis sterk afgenomen. Bouwers moeten het hier stellen met 1,3 maanden minder werk. Bouwbedrijven in de provincie Limburg hebben in het derde kwartaal 1,4 maanden meer werk in hun portefeuille in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 2017. Ook de provincie Noord-Brabant kent een groei van de werkvoorraad, hetzij beperkter (+0,4 maand).

Ontwikkeling werkgelegenheid

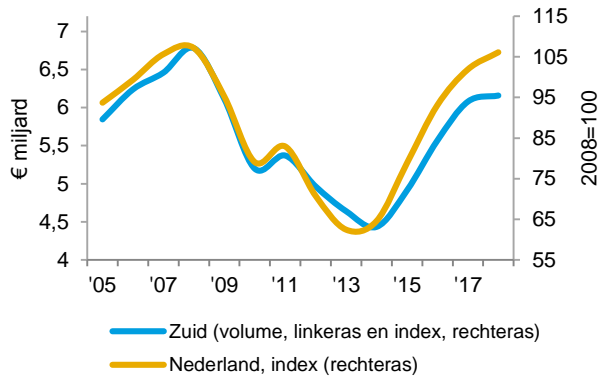
Toename arbeidsvolume

De werkgelegenheid neemt in 2018 toe met 3,5% ten opzichte van 2017. In 2017 groeide de werkgelegenheid sterker met bijna 6%. De toename is in beide jaren sterker dan het landelijk gemiddelde.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw)

Ontwikkeling woningbouwproductie

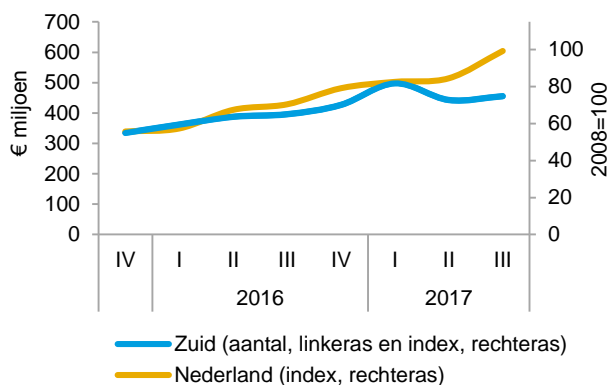

Groeiende woningbouwproductie*

De productie voor woningen zwakt in 2018 af, maar toont nog steeds een solide groei. In 2018 groeit de productie in landsdeel Zuid met 1,5%, in 2017 was dit nog 9%. Het totale productievolume komt in 2018 uit op € 6,3 miljard, bijna een kwart van de Nederlandse productie. De groei in de drie zuidelijke provincies is dit jaar lager dan landelijk.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Bouwvolume vergunningen woningbouw

Vergunningverlening stijgt minder sterk dan in de rest van het land

Het volume verleende vergunningen voor nieuwe gebouwen* lag in het derde kwartaal van 2017 15% hoger dan een jaar eerder. De dynamiek in Zuid was aanzienlijk minder sterk dan in de andere regio's: gemiddeld in Nederland steeg het vergunde bouwvolume met 40%. De ontwikkeling in Limburg was met de groei van 30% gunstiger dan in Zeeland en Brabant.

*Prijsniveau 2016

Woningbouwproductie per provincie

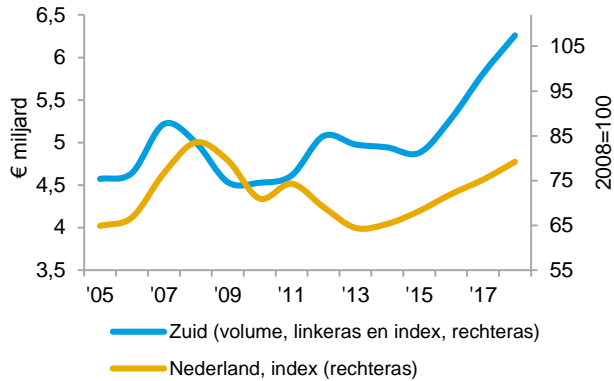
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Zeeland	589	585	585	-0,5	0
Noord-Brabant	3.649	4.005	4.135	10	3
Limburg	1.333	1.490	1.445	12	-3
Totaal	5.570	6.080	6.165	9	1,5
Nederland	24.150	26.025	26.925	8	3,5

Noord-Brabant drijver groei

In de verschillende zuidelijke provincies lopen de ontwikkelingen sterk uiteen. In de kustprovincie Zeeland stabiliseert de productie op een niveau van € 585 miljoen. In Noord-Brabant groeit de bouwproductie met 3%, terwijl in Limburg de productie krimpt met 3%. Noord-Brabant heeft met 67% veruit het grootste aandeel in de zuidelijke productie.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

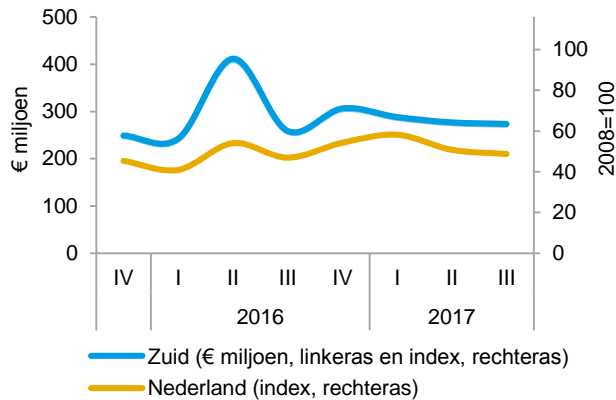

Sterke productiegroei* in de utiliteitsbouw

In de zuidelijke provincies groeit de utiliteitsbouwproductie naar verwachting veel sterker dan het landelijk gemiddelde. De sterke groei van 2017 (+10%) zwakt wel enigszins af (+7,5%). Met een bouwproductie van € 6,3 miljard dragen de drie zuidelijke provincies voor bijna een derde bij aan de totale productie. In 2015 was de bijdrage nog iets meer dan een kwart.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Bouwvolume vergunningen utiliteitsbouw

Stijging vergunde bouwvolume

Het volume verleende vergunningen voor nieuwe gebouwen* lag in de eerste helft van 2017 6% lager dan een jaar eerder. De dynamiek verschilde sterk tussen provincies: terwijl de vergunde bouwsom in Brabant met 2% toenam, werden er in Limburg drie kwart meer vergunningen verstrekt dan een jaar eerder en in Zeeland juist de helft minder. Het vergunningenvolume van gebouwen voor alle budgetsectoren is in Zuid fors afgenomen, terwijl voor alle marktsectoren, behalve nijverheid, substantieel meer vergunningen werden verstrekt dan een jaar eerder.

*Prijsniveau 2016

Utiliteitsbouwproductie per provincie

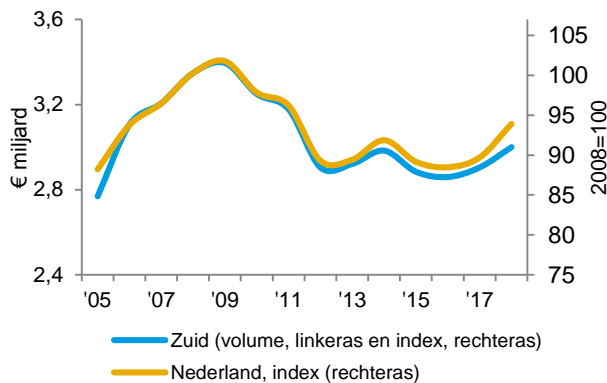
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Zeeland	473	470	525	-0,5	11,5
Noord-Brabant	3.270	3.750	4.140	14,5	10,5
Limburg	1.539	1.595	1.600	3,5	0,5
Totaal	5.282	5.815	6.265	10	7,5
Nederland	18.850	19.575	20.475	4	4,5

Wisselend productiebeeld in zuiden

De forse groei van de productie in de regio Zuid wordt gedragen door de provincies Noord-Brabant en Zeeland. In Zeeland versnelt de groei waardoor de utiliteitsbouwproductie hier uitkomt op € 525 miljoen. In Noord-Brabant zwakt de groei af, maar blijft deze hoog. De ontwikkeling in Limburg contrasteert sterk met het algemene beeld van landsdeel Zuid. De waarde van de bouwproductie blijft hier vrijwel onveranderd. Noord-Brabant heeft met bijna twee derde het grootste aandeel in de utiliteitsbouwproductie

Ontwikkeling infraproductie

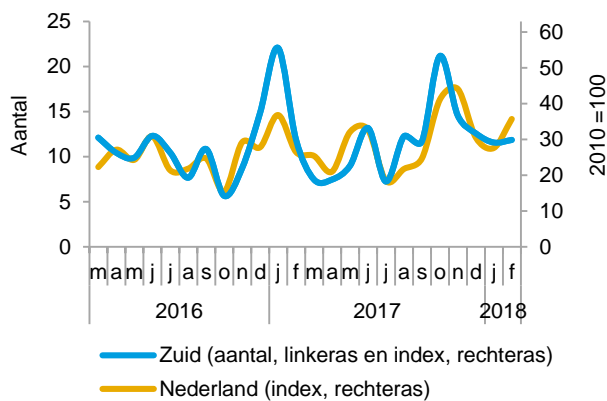

Infraproductie* groeit door in 2018

De groei van 2017 (+1,5%) zet in 2018 door (+3,5%). De ontwikkelingen in de zuidelijke provincies zijn vrijwel gelijk aan het landelijke beeld. De totale productiewaarde van de gezamenlijke zuidelijke provincies bedraagt € 3 miljard, bijna een vijfde van het landelijke volume.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud

Openbare aanbestedingen

Veel meer openbare aanbestedingen

In het vierde kwartaal van 2017 hebben in de regio Zuid 40 openbare aanbestedingen plaatsgevonden. Dit is veel meer dan in hetzelfde kwartaal van 2016 (28). Terwijl in Zeeland in beide kwartalen evenveel projecten waren aanbesteed (4), steeg het aantal aanbestedingen in Brabant met de helft en in Limburg met 90%. In 2017 als geheel nam het aantal aanbestedingen in de regio met 16% toe. In Brabant zijn in 2017 50% meer openbare aanbestedingen uitgebracht dan in 2016, terwijl in zowel Zeeland als Limburg het aantal aanbestedingen met rond 10% daalde.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Zeeland	470	470	475	0	1
Noord-Brabant	1.715	1.750	1.835	2	5
Limburg	675	685	690	1,5	0,5
Totaal	2.860	2.905	3.000	1,5	3,5
Nederland	14.250	14.475	15.250	1,5	5,5

Noord-Brabant drijver

De productiegroei in 2018 in de drie zuidelijke provincies varieert tussen 0,5 en 5%. In Limburg groeit de productie het minst. Zeeland volgt met een groeipercentage van 1%, terwijl in Noord-Brabant naar verwachting een groei van 5% wordt behaald. In absolute volumes neemt Noord-Brabant het grootste deel van de productie voor zijn rekening, maar liefst 61%.